

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לביקורת נוסח המקרא - 21200

תאריך עדכון אחרון 12-10-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מקרא

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דרור יעקב - עוזר הוראה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Dror.Jacob@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' 13:15 - 14:15

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

נעסוק בתולדות נוסח המקרא ובעקרונות המתודולוגיים של הביקורת הטקסטואלית. בחלק הראשון של הקורס ניתן סקירה של עדי הנוסח העיקריים של המקרא (כולל נוסח המסורה, התורה השומרונית, מגילות מקראיות ממדבר יהודה, התרגומים העתיקים) ואופיים הטקסטואלי. החלק השני מתמקד בתופעות שהתרחשו בעת מסירת הטקסט ושגרמו לשינויי הנוסח, הן כתוצאה של שיבושים הן שינויים מכוונים.

מטרות הקורס:

- (1) להגדיר את המטרות של ביקורת נוסח המקרא
- (2) להציג את עדי הנוסח העיקריים של המקרא
- (3) להציג ולהדגים את התופעות במסירת הנוסח

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לזהות תופעות טקסטואליות בעדי הנוסח העיקריים של המקרא
2. לקבוע איזו מהתופעות הטקסטואליות התרחשה בכל מקרה ומקרה.
3. לשלב את הידע התאורטי הן על התופעות הטקסטואליות והן על המגמות הפרשניות בביקורת הנוסח של המקרא.

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: שיעורים פרונטאליים.

הכנת החומר לפני שהנושא ידון בשיעור.

יש לרכוש את החוברת 'נוסח המקרא - לקט מקורות', עורכים ע' טוב ומ' סיגל (אקדמון, תשס"ב) [או לקבל אותה בפורמט PDF מן המרצה].

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
א. ביקורת הנוסח - מטרותיה ומגבלותיה

ב. עדי הנוסח של המקרא

-
- (1) הטקסטים הקדם-מסורתיים ונוסח המסורה
 - (2) הטקסטים הקדם-שומרוניים והתורה השומרונית
 - (3) המגילות המקראיות ממדבר יהודה
 - (4) התרגומים העתיקים

ג. מסירת הנוסח

- (1) תופעות במסירת הנוסח
חסרות: השמטות; הפלוגרפיה; הומויוטלבטון
יתרות: דיטוגרפיה; כפלי גרסה
שינויים: חילופי אותיות (דמיון גרפי; דמיון פונטי); חיבורי אותיות; שיכול אותיות; חלוקת מילים שונה; הבדלים באמות קריאה; גרסאות מורכבות; קיצורים; הבדלי סדר

- (2) גרסאות מגמתיות שנוצרו בידי סופרים
שינויים לשוניים
גרסאות נרדפות
הרמוניזציות
שינויים פרשניים (הקשר; אמונות ודעות)
גלוסות ותחיבות
(3) תיקונים

ד. שיקולים בבחירת הנוסח המקורי

ה. ביקורת הנוסח והביקורת הספרותית

חומר חובה לקריאה:

עמנואל טוב, ביקורת נוסח המקרא, מהדורה שנייה מורחבת ומתוקנת (ירושלים, מוסד ביאליק, תשע"ד).

חומר לקריאה נוספת:

ר' ויס, מחקרי מקרא - בחינות נוסח ולשון (ירושלים, תשמ"א)

י"א זליגמן, מחקרים בספרות המקרא (בעריכת א' הורביץ, ע' טוב וש' יפת; ירושלים, תשנ"ו)

ש' טלמון, "תנ"ך, נוסח", אנציקלופדיה מקראית ח: 621-641.

י' יבין, מבוא למסורת הטברנית (הדפסה רביעית מתוקנת; ירושלים, תשמ"ג)

ש' ליברמן, יוונית ויוונית בארץ ישראל (ירושלים, תשכ"ג)

י' עופר, "כתיב וקרי: פשר התופעה, דרכי הסימון שלה ודעות הקדמונים עליה", לשוננו ע (תשס"ח), 55-73; עא (תשס"ט), 255-279.

מ' צפור, על מסירה ומסורת: פרקים בתולדות הפרשנות הקדומה של המקרא, תרגומו ומסירתו (תל אביב, תשנ"א)

י' קוטשר, הלשון והרקע הלשוני של מגילת ישעיהו השלמה ממגילות ים המלח (ירושלים, תשי"ט)

א' רופא, "החשיבות ההיסטורית של גרסאות משניות בנוסחי המקרא", בית מקרא מג (תשנ"ח) 218-226.

J. Barr, *Comparative Philology and the Text of the OT* (Oxford, 1968; rev. Winona Lake, Ind., 1987)

F. M. Cross and S. Talmon (eds.), *Qumran and the History of the Biblical Text* (Cambridge, Mass./ London, 1976)

C.D. Ginsburg, *Introduction to the Massoretico-Critical Edition of the Hebrew Bible* (London, 1897; repr. New York, 1966)

R.W. Klein, *Textual Criticism of the OT: The Septuagint after Qumran* (Philadelphia, 1974)

P. K. McCarter, *Textual Criticism: Recovering the Text of the Hebrew Bible* (Philadelphia, 1986).

C. McCarthy, *The Tikkune Sopherim and Other Theological Corrections in the Masoretic Text of the OT* (Freiburg/Göttingen, 1981)

M. J. Mulder (ed.), *Mikra: Text, Translation, Reading and Interpretation of the Hebrew Bible in Ancient Judaism and Early Christianity* (Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Testamentum 2/1; Assen-Maastricht/Philadelphia, 1988)

B.J. Roberts, *The OT Text and Versions: The Hebrew Text in Transmission and the History of the Ancient Versions* (Cardiff, 1951)

A. Rofé, "The Nomistic Correction in Biblical Manuscripts and its Occurrence in 4QSama," *RevQ* 14 (1989) 247-254

M. Segal, "The Text of the Hebrew Bible in Light of the Dead Sea Scrolls," *Materia Judaica* 12/1-2 (2007) 5-20

J.H. Tigay (ed.), *Empirical Models for Biblical Criticism* (Philadelphia, 1985)

E. Tov, *The Text-Critical Use of the Septuagint in Biblical Research* (2nd rev. and enl ed.; Jerusalem, 1997)

E. Tov, *Textual Criticism of the Hebrew Bible* (3rd rev. and expanded ed.; Minneapolis, 2012)

E.C. Ulrich, The Dead Sea Scrolls and the Origins of the Bible (Grand Rapids, Mich., 1999)

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 55 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 45 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: